

Sygn. akt I ACz 288/19

POSTANOWIENIE

Dnia 29 marca 2019 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jan Kremer

po rozpoznaniu w dniu 29 marca 2019 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. S.

przeciwko Skarbowi Państwa – Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w W.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 31 października 2018 r. sygn. akt I C 1631/18

postanawia:

zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie I w ten sposób, że „zwolnić powoda M. S. od kosztów sądowych w 1/5 części”, a w pozostałym zakresie zażalenie oddalić.

Sygn. akt I ACz 288/19

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Krakowie w punkcie I zwolnił powoda M. S. od kosztów sądowych w części to jest od opłaty sądowej od pozwu w kwocie 2.000 zł, w punkcie II odmówił zwolnienia powoda z kosztów sądowych w pozostałym zakresie.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy powołując się na treść art. 101 i art. 102 u.k.s.c. podkreślił, że o istnieniu przesłanek do zwolnienia strony od ponoszenia kosztów procesu decyduje wysokość osiągniętych dochodów, ponoszone wydatki, jak również całokształt sytuacji majątkowej wnioskującego. Na całkowite zwolnienie od kosztów sądowych zasługuje tylko taka osoba, która nie jest w stanie ponieść kosztów sądowych nawet w niewielkiej części. Z przedłożonego przez powoda oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania wynika, że pozostaje on we wspólnym gospodarstwie domowym wraz ze swoją żoną i ich wspólnym małoletnim synem. Powód mieszka wraz z członkami najbliższej rodziny w domu jednorodzinnym należącym do rodziców żony, zajmując jeden pokój. Na dochód rodziny powoda składa się kwota 1.530 zł z wynagrodzenia za pracę powoda, świadczenie w kwocie 500 zł z programu rządowego(...)oraz kwota 95 zł z tytułu dodatku rodzinnego. Żona powoda nie pracuje, jest w szóstym miesiącu ciąży. Powód posiada 4.000 zł oszczędności oraz jest właścicielem dwóch samochodów - (...)z 2005 roku wartego ok. 10.000 zł oraz (...) z 1999 roku o wartości 5.000 zł. Ponadto powód posiada wierzytelności dotyczące odszkodowania o zwrot majątku utraconego w wyniku wypadku przez J. S. i R. S.. Na miesięczne wydatki powoda i jego rodziny składają się kwoty: 1.200 zł za wyżywienie, 400 zł za media, 200 zł dojazd do pracy powoda oraz 100 zł miesięcznie na leki. W konkluzji Sąd Okręgowy uznał, że sytuacja majątkowa i życiowa powoda wskazana w złożonym oświadczeniu nie uprawnia go do uzyskania zwolnienia od kosztów sądowych w całości. Zdaniem Sądu Okręgowego uiszczenie przez powoda opłaty sądowej od pozwu w wysokości 2.000 zł nie spowoduje uszczerbku dla koniecznego utrzymania siebie

i rodziny. Podkreślił, że obowiązek uiszczenia kosztów sądowych nie jest obowiązkiem drugorzędym, zaspokajany w ostatniej kolejności.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł powód, zaskarżając je w części dotyczącej punktu II.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że stan majątkowy powoda pozwala mu na uiszczenie opłaty sądowej od pozwu w kwocie 2.000 zł bez uszczerbku dla utrzymania powoda i jego rodziny, podczas gdy z przedstawionych przez niego informacji wynika, że powód nie jest w stanie ponieść nawet częściowo kosztów procesu bez uszczerbku dla utrzymania siebie i swojej rodziny.

W oparciu o powyższy zarzut powód wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie II poprzez udzielenie mu zwolnienia od kosztów sądowych w całości.

W uzasadnieniu powód podał, że kwota 2.000 zł w porównaniu z miesięcznymi dochodami nadwyręży skromny budżet rodzinny. Łączna wysokość miesięcznych dochodów wszystkich członków jego rodziny żyjących we wspólnym gospodarstwie domowym wynosi 2.125 zł, w tym 1530 zł z tytułu osiąganego wynagrodzenia za pracę, 500 zł z tytułu świadczenia z rządowego programu (...) oraz 95 zł z tytułu świadczenia rodzinnego. Wskazał, że oszczędności w kwocie 4.000 zł są owocem wielu wyrzeczeń członków jego rodziny i mają być przeznaczone na wydatki w związku z narodzinami drugiego dziecka. W tym kontekście wskazał, że jego żona jest już w ósmym miesiącu ciąży. Wskazane w złożonym oświadczeniu majątkowym wierzycelności są przedmiotem powództwa w niniejszej sprawie, w związku z czym nie przedstawiają wartości pieniężnej. Samochód (...) służy powodowi w dojeździe do pracy, zaś (...) jest jedynie zarejestrowany ja jego żonę, a faktycznie należy do jego teścia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Jak wynika z art. 102 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r., Nr 167, poz. 1398 ze zm.), zwolnienie od kosztów sądowych osoby fizycznej uzależnione jest od ustalenia przez Sąd, w oparciu o okoliczności dotyczące stanu rodzinnego, majątkowego, dochodów i źródeł utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie, iż osoba wnioskująca nie jest w stanie ponieść kosztów sądowych bez uszczerbku dla utrzymania siebie i swojej rodziny. Natomiast stosownie do treści art. 101 ust. 1 u.k.s.c. sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w części, jeżeli jest ona w stanie ponieść tylko część tych kosztów.

Zwolnienie od kosztów sądowych jest uprawnieniem wyjątkowym. Instytucja zwolnienia od kosztów sądowych stanowi w istocie pomoc państwa dla osób najuboższych, które bez drastycznego ograniczenia bieżących kosztów związanych z ich egzystencją nie są w stanie ponieść kosztów sądowych. Ubiegający się o taką pomoc winien w każdym przypadku poczynić oszczędności we własnych wydatkach do granic zabezpieczenia koniecznych kosztów utrzymania siebie i rodziny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 września 1984 r., II CZ 104/84). Dla wydatków związanych z prowadzeniem procesu strona powinna znaleźć pokrycie w swych dochodach przez odpowiednie ograniczenie innych wydatków nie będących niezbędnymi do utrzymania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 1980 r., I CZ 99/80).

Okolicznością, od zaistnienia której ustawodawca uzależnił możliwość zwolnienia od kosztów sądowych, jest znajdowanie się strony w takim położeniu majątkowym, które uniemożliwia jej poniesienie tych kosztów bez uszczerbku dla koniecznego utrzymania siebie i rodziny.

Złożone przez powoda oświadczenie o stanie majątkowym, rodzinnym, dochodach i źródłach utrzymania ma szczegółowy charakter. Nadto, znaczna część twierdzeń w nim zawartych znajduje oparcie w dokumentach przedłożonych przez powoda na wezwanie sądu. Sąd I instancji nie zakwestionował rzetelności i wiarygodności złożonego przez powoda oświadczenia, zwłaszcza, że stanowiło ono podstawę do udzielenia mu częściowego zwolnienia od kosztów sądowych.

Sąd Apelacyjny w istocie podzielił stanowisko Sądu I instancji i jedynie w ograniczonym zakresie skorygował zaskarżone orzeczenie. Sąd Okręgowy trafnie dostrzegł posiadanie przez powoda niewielkich oszczędności, uwzględniając zarazem wyjaśnienia dotyczące przelewów na konto powoda innych środków finansowych. W sprawie istotną okolicznością jest nadto fakt, że powód już od dłuższego czasu podejmował działania związane ze zmianą stanu prawnego dotyczącego przedmiotu sporu. Innymi słowy już po wydaniu przez Sąd Okręgowy w K.postanowienia z dnia 16 marca 2016 r. wiedział o potrzebie przygotowania się do niniejszego postępowania. Okres około trzech lat był wystarczający do zgromadzenia środków na przynajmniej część kosztów sądowych. Na marginesie Sąd Apelacyjny zauważa, że podana wysokość wynagrodzenia powoda jest niższa od najniższego wynagrodzenia.

Uwzględniając dyspozycje ustawowe dotyczące zasad zwalniania od kosztów, w tym przewidywane w postępowaniu ewentualne wydatki i opłaty zasadnym było ułamkowe określenie zakresu zwolnienia od kosztów, prowadzące zarazem do niższego obciążenia powoda opłatą od pozwu.

Podsumowując, posiadane przez powoda oszczędności, pozwalają na częściowe uiszczenie kosztów sądowych, lecz w nieznacznie mniejszym wymiarze niż orzeczonym przez Sąd I instancji.

W tej sytuacji zdaniem Sądu Apelacyjnego powód ma możliwość poniesienia 1/5 kosztów sądowych w sprawie, dodatkowo przy uwadze dotyczącej wysokości wynagrodzenia powoda.

Wygospodarowanie przez powoda z posiadanych oszczędności opłaty sądowej od pozwu jest realne do spełnienia, jak również nie naruszy istotnie budżetu domowego powoda i jego rodziny.

W związku z powyższym należało w części uwzględnić zażalenie i zmienić zaskarżone postanowienie poprzez częściowe zwolnienie powoda od kosztów sądowych przy ułamkowym określeniu wysokości zwolnienia i uwzględnieniu treści art. 107 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i § 2 tego przepisu, który nakazuje odrzucić wniosek oparty na tych samych okolicznościach faktycznych. Z przepisu tego można bowiem wyprowadzić wniosek, że intencją ustawodawcy było, by w przedmiocie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w całości orzekano jednokrotnie. Dlatego też rozstrzygając wniosek zgłoszony już w pozwie, mając na uwadze brzmienie i cel cytowanego przepisu należy uwzględnić dalszy bieg postępowania i określić zakres zwolnienia od kosztów sądowych również na przyszłość, co do innych kosztów sądowych mogących obciążyć powoda na dalszym etapie postępowania. Wobec twierdzeń pozwu i zgłoszenia przez powoda w pozwie wniosku dowodowego z opinii biegłego sądowego rzeczoznawcy majątkowego możliwość proporcjonalnego poniesienia tego wydatku przez niego jest już uwzględniona.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 397 § 2 w zw. z art. 386 § 1 k.p.c. oraz oddalił zażalenie w dalszej części jako niezasadne na podstawie art. 397 § 2 w zw. z art. 385 k.p.c.